

درنامه و نکات مهم مطالعات اجتماعی نهم

بهره‌وری (فصل ۱۲)

بهره‌وری چیست؟ (درس ۲۳)

دیر: صفوی

فارس، بهرم

سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹

فکر کنید:

آیا تاکنون خواسته اید و وسایل و لوازم خود را در چمدان یا کمد بگذارید و نتوانسته اید جا دهید؟
یا اینکه مواد غذایی را به کمک مادرتان در یخچال بگذارید جا نشده و با تغییر چیدمان آن را جا داده اید؟
یا اینکه کتاب هایتان را در قفسه کتاب طوری قرار داده اید که دسترسی به کتاب های مورد استفاده

راحت تر باشد؟

در مواردی شما با استفاده از **آزمون و خطا و فکر کردن به راه حل ها و به کار گیری روش های مختلف**
به نتیجه رسیده اید و کار را به خوبی انجام داده اید.

ما در محیط های مختلف مانند خانه و مدرسه ، اداره ، کارخانه ، مزرعه و... می توانیم با :

- فکر کردن و چاره اندیشی کارها را موثرتر و بهتر انجام دهیم.
- به عبارتی می توانیم هدف های درست را انتخاب کنیم .
- از امکاناتی که داریم عاقلانه و صحیح بهره ببریم .
- از اسراف و اتلاف منابع پرهیزیم.

به این مثال ها دقت کنید.

آقای اسدی :

ما برای خنک کردن خانه از کولر (خنک کن) آبی استفاده می کنیم. در شهر ما در هنگام تابستان به خصوص ظهرها هوا خیلی گرم می شود. من برای اینکه بازدهی کولر را افزایش بدهم، روی پشت بام یک سایبان برای آن درست کرده ام که از تابیدن آفتاب به بدنه جلوگیری می کند. قسمتی از کانال کولر را هم که از بیرون ساختمان به پنجره وصل می شود، با عایق پوشانده ام که هوای خنک داخل کانال، گرم نشود.

خانم صدیقی :

ما در یک کاشانه (آپارتمان) کوچک ۶۰ متری زندگی می کنیم اما من وسایل را طوری انتخاب کرده و چیده ام که افراد به راحتی از فضای خانه استفاده کنند. در فضاهای کوچک نباید از مبلمان بزرگ و وسایلی که جای زیادی می گیرند، استفاده کرد. در فضای راهرو، کمدی تا نزدیک سقف درست کرده ایم که خیلی چیزها در آن جا می گیرند. پرده ها را به رنگ روشن انتخاب کرده و کف را هم سرامیک سفید کرده ایم تا فضای خانه بزرگ تر به نظر بیاید و روشن تر باشد.

امیر مسعود :

من دانشجو هستم و در یک خوابگاه دانشجویی زندگی می‌کنم. صبح‌ها که می‌خواهم برای خودم و دوستانم صبحانه درست کنم، $\frac{1}{4}$ کتری را آب می‌کنم و روی اجاق می‌گذارم. در نتیجه هم آب کمتری مصرف می‌شود، هم آب در زمان کمتری به جوش می‌آید و چای آماده می‌شود. همچنین، به ندرت برای پخت و پز از وسایل برقی استفاده می‌کنم.

آقای حسنی :

من کشاورز هستم. زمین‌های ما روی شیب قرار دارند. قبلاً ما برای آبیاری محصولاتمان آب را به سختی و با تانکر به بالای تپه می‌آوردیم و در منبع ذخیره می‌کردیم. اتلاف آب در زمین هم زیاد بود. پس با یکی دو نفر مهندس و کارشناس کشاورزی مشورت کردیم و به کمک آنها استفاده از روش آبیاری قطره‌ای را شروع کردیم. در ضمن، آنها به ما یاد دادند که در اطراف مزرعه چه محصولی بکاریم که از رشد نوعی آفت که درختانمان را از بین می‌برد جلوگیری شود.

فرزانه :

نان برکت خداست. در روایت‌های دینی سفارش شده است که وقتی می‌بینیم تکه‌ای نان روی زمین افتاده است، آن را برداریم و در گوشه‌ای بگذاریم که کسی پا رویش نگذارد و به برکت خدا بی‌احترامی نکند. متأسفانه امروز دورریز نان در بعضی خانواده‌ها زیاد است. اما در خانه ما حتی یک تکه نان هم دور ریخته نمی‌شود. مابه اندازه مصرف نان می‌خریم و نانوائی محله ما هم، نان‌های بسیار با کیفیتی می‌پزد. اگر پس از مصرف، نان اضافه بیاید، به گونه‌ای آن را نگهداری می‌کنیم که کیفیت خود را از دست ندهد.

آقای احمدی :

من سعی می‌کنم تا زمانی که ضرورت ندارد، از خودروی شخصی استفاده نکنم و با وسایل نقلیه عمومی رفت و آمد کنم. خودروی تک سرنشین فقط یک نفر را جابه‌جا می‌کند اما برای آن یک نفر هزینه بنزین و استهلاک (فرسودگی) زیادی صرف می‌شود. به علاوه، این کار آلودگی هوا و شدت آمد (ترافیک) بیشتری به وجود می‌آورد. امیدوارم همه روزی بتوانیم از خودروهایی استفاده کنیم که کم مصرف باشند و هوا را هم آلوده نکنند.

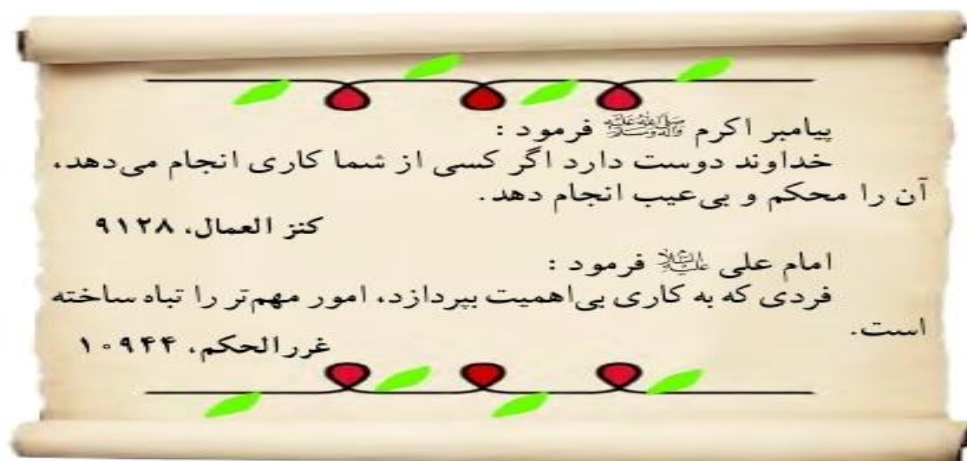
بهره وری چیست؟

با دقت در مثال ها متوجه می شوید که بهره وری با عبارات زیر در ارتباط است.

بهره‌وری یعنی از بین کارهای ممکن، کار درست را انتخاب کنیم و آن را با روش مناسب انجام دهیم.
(اثر بخشی* و کارایی*)

بهره وری یعنی: کار درست را با روش درست انجام دهیم.

فعالیت

۲- درباره این سخنان ارزشمند پیامبر اکرم ﷺ و
امام علی علیه السلام فکر کنید و معنی و مفهوم هر یک را با
ذکر یک مثال توضیح دهید.

۲- وقتی که کاری به ما سپرده شد و قرار شد آن را انجام دهیم تا آنجا که ممکن است آنرا درست و با دقت انجام دهیم. مثلاً مهندسی که ساختن یک پل بر عهده او گذاشته شده است اگر آن را محکم نسازد شاید با اولین سیلاب آن پل فرو بریزد....

و هم چنین در کارها اولویت بندی داشته باشیم و با انجام کار بیهوده کارهای مهم‌تر را فراموش نکنیم و موقعیت را از دست ندهیم. مثلاً ولویت یک دانش آموز درس خواندن است اگر این دانش آموز با بازی‌های کامپیوتری خود را سرگرم کند یا سرگرم فضای مجازی شود موقعیت درس خواندن را از دست می‌دهد و وقت خود را تباه می‌کند.

فرهنگ بهره‌وری

بهره‌وری از زمان‌های گذشته در زندگی مردم جا داشته است و آن‌ها همواره برای :

+ بهبود کارها

+ استفاده بهتر از امکانات

چاره‌اندیشی می‌کرده‌اند.

نمونه‌هایی از تفکر بهره‌وری در زندگی مردم در روزگار گذشته

فرهنگ: هنجارها ، ارزش ها و باورهای یک جامعه را در بر می گیرد و نقش مهمی در امور جامعه دارد.

فرازان نقش مهمی در افزایش بهره وری یک جامعه دارد.

در چه صورت جامعه از نظر مادی و معنوی پیشرفت می کند؟

در صورتی که همه افراد **بهره وری** را در فعالیت های مختلف **ارزش** بدانند .

نکته مهم: در عقاید دینی ما مسلمانان ، بر نکات مهمی تاکید و سفارش شده است

که بر بهره وری در امور و کارها تاکید دارند.

اگر به زندگی فردی و اجتماعی خود و هم چنین محیط زندگیمان بیشتر دقت کنیم ، در می یابیم که ارزش ها و هنجارهای در زندگی ما شکل گرفته که با آموزه ها و آرمان های دینی مغایرت دارند.

برای تبدیل وضع موجود به وضع مطلوب ، باید تغییراتی در شیوه زندگی خود ایجاد کنیم.

انسانی که به بهره وری توجه دارد می کوشد:

۱- هوشمندانه کار کند.

۲- برای رسیدن به اهداف مادی و معنوی روش های عاقلانه به کار گیرد.

۳- و بهترین نتیجه را به دست آورد.

* بخورید و بیاشامید ولی اسراف نکنید.

سورة اعراف، آیه ۳۱

* و در امورشان با یکدیگر مشورت می کنند.

سورة نورا، آیه ۳۸

* هر کس میانه روی کند هرگز محتاج نشود.

حضرت علی علیه السلام، وسایل الشیعه، ج ۱۲

* کسی که برای تأمین مخارج خانواده اش تلاش کند همانند کسی است

که در راه خداوند جهاد می کند.

امام صادق علیه السلام، الکافی، ج ۵

* شما را به تقوای الهی و نظم در امور سفارش می کنم.

حضرت علی علیه السلام، نهج البلاغه، نامه ۴۷

*... فرصت ها مانند ابر می گذرند؛ پس فرصت های نیکو را غنیمت

بشمردید و از آنها استفاده کنید.

حضرت علی علیه السلام، نهج البلاغه، حکمت ۲۰

۳- معنی آیات قرآن کریم و سخنان امامان معصوم علیهم السلام را بخوانید. عوامل مؤثر در بهره‌وری را از آنها استخراج و فهرست کنید؛ مثلاً: الف) اهمیت دادن به کار و تلاش و

۴- گفت و گو کنید.

هریک از هنجارهای زیر در جامعه چگونه از بهره‌وری جلوگیری می‌کند و در تضاد با آن است؟ توضیح دهید.

- مهمانی‌ها، مجالس و جشن‌های مفصل و پرهزینه ● مدگرایی و چشم و هم‌چشمی در خرید لباس به جای تمیز و ساده‌پوشی
- نداشتن برنامه مناسب برای اوقات فراغت و تفریح ● ورزش نکردن و پرخوری.

۵- یک زوج جوان می‌خواهند جشن عروسی ساده‌ای با حداقل هزینه برپا کنند. اگر قرار باشد از شما کمک فکری بگیرند، چه طرح و پیشنهادی به آنها می‌دهید؟ همفکری کنید و طرح خود را روی کاغذ بنویسید.

۶- متن صفحه بعد را درباره یک کارآفرین بخوانید. الف) چه نکاتی در این متن برای شما قابل توجه است؟

ب) نظر شما درباره افرادی که می‌خواهند با کار نکردن یا کار کم به ثروت یا موفقیت‌های بزرگ دست یابند چیست؟

۳- الف - اهمیت دادن به کار و تلاش - ب- قناعت و جلوگیری از اسراف - ج- مشورت کردن در کارها - د- نظم در کارها - اتلاف نکردن وقت و زمان - استفاده بهینه از وقت و زمان و فرصت‌های مناسب و خوب

۴ -

- مهمانی و جشن‌های پرهزینه با اصول بهره‌وری مغایرت دارد علاوه بر اسراف باعث اتلاف منابع و ثروت می‌شود.
- مدگرایی و چشم و هم‌چشمی نیز اسراف و استفاده نکردن بهینه از وسایل می‌باشد و اتلاف منابع و مواد اولیه را در پی دارد.
- نداشتن برنامه مناسب باعث اتلاف وقت و زمان می‌شود و هدر دادن موقعیت‌ها و فرصت‌های مناسب و تلف شدن عمر
- ورزش نکردن و پرخوری علاوه بر اسراف زیان رساندن به بدن و باعث بیماری است و ...

۵ - مثلاً: به جای هزینه سالن و تالار پذیرایی جشن عروسی را در خانه برگزار کنند و به جای اینکه در شام عروسی غذا های متنوع

سفارش دهند می‌توانند از یک نوع غذا استفاده کنند. مهمان کمتری دعوت کنند. به جای خرید لباس عروسی لباس را اجاره کنند و...

من در سال ۱۳۵۷ به دنیا آمدم. شانزده ساله بودم که پدرم را از دست دادم. پس از او مادرم که زنی بسیار فداکار بود، با وجود همه سختی‌ها بار زندگی من و برادر و خواهرم را به دوش کشید. پدرم مردی پرتلاش بود و به کار اهمیت زیادی می‌داد. یادم هست همیشه می‌گفت: انسان باید جوهره کار داشته باشد. من پس از فوت پدر، ایام تعطیل و تابستان‌ها را کار می‌کردم و به مادرم در تأمین مخارج زندگی کمک می‌کردم. مادرم دوست داشت درس بخوانم و من هم درسم را تا دانشگاه ادامه دادم اما دوره شبانه دانشگاه را انتخاب کردم تا بتوانم روزها کار کنم. ساعت ۵ بعداز ظهر که از کار فارغ می‌شدم، به کلاس می‌رفتم. همچنین سعی می‌کردم در هزینه‌های لباس، رفت و آمد و... صرفه‌جویی کنم.

پس از سال‌ها توزیع و فروش مواد غذایی تصمیم گرفتم یک کارگاه تولید مواد غذایی احداث کنم. پس‌انداز کمی داشتم. دوسال برای گرفتن جواز تأسیس کارخانه تلاش کردم؛ چون بعضی از شرایط آن را نداشتم دیگر ناامید شده بودم. روزی که از یکی از اداره‌های مربوط برمی‌گشتم، در اتوبوس با پیرمردی خردمند برخورد کردم و با هم صحبت کردیم. او به من گفت که برای رسیدن به هدف‌هایم باید پشتکار داشته باشم و برایم مثال‌هایی از آدم‌های پیگیر و با پشتکار زد. می‌گفت که بهتر است با یکی دو نفر آدم خلاق و خوش فکر مشورت کنم و حتی اگر به این کار علاقه‌مند بودند، با آنها شریک شوم. حرف‌هایش در من تأثیر کرد. نباید خسته می‌شدم. سرانجام با دوتن از دوستان خوش فکر شریک شدیم و جواز تأسیس یک کارگاه را گرفتیم. در سال‌های اول، فروش ما کم بود اما با همفکری یکدیگر ابتکاراتی برای تولید با کیفیت بهتر و عرضه * بیشتر و بهتر محصولاتمان به کار زدیم و کارمان رونق گرفت. پس از چند سال موفق شدیم کارخانه بزرگی احداث و تعداد زیادی از کسانی را که در پی کار بودند، استخدام کنیم. من چون رنج تنگدستی را کشیده بودم، همواره به کسانی که برای تأمین معاش خود در مجموعه ما کار می‌کردند احترام می‌گذاشتم و سعی می‌کردم شرایط خوبی برای آنها فراهم کنم. از طرح‌های نو و خلاقانه استقبال می‌کردم و سعی می‌کردم همیشه محصولاتی بهتر و با کیفیت‌تر تولید کنم و خداوند هم به کار و تولید ما برکت داد. واحد صنعتی ما سال گذشته به عنوان واحد نمونه کشور برگزیده شد و ...

۶ -

الف -

- با وجود تمام سختی‌ها در کنار تأمین بخشی از مخارج خانه به تحصیلات خود ادامه داده است.
- از زمان به خوبی استفاده کرده است تا بتواند هم به کار خود ادامه دهد و هزینه و مخارج زندگی را تأمین کند و هم به تحصیلات خود ادامه دهد.
- مشورت و به کار گیری نظرات انسان‌های خردمند
- در نظر گرفتن وضعیت انسان‌های تنگ‌دست با توجه به وضعیت خود در گذشته و...

ب -

این افراد بیشتر با ضرر زدن به منافع عمومی می‌توانند به نتیجه برسند و هم چنین بدون کار و تلاش به ثروت دست یافته اند دادن رشوه و بعضاً دور زدن قانون جزئی از کار آن‌ها برای رسیدن به اهداف و ثروت بیشتر است و ...

بهره وری در زندگی فردی و خانوادگی

راهکارهای مهم برای افزایش بهره وری

استفاده مناسب از زمان و انضباط در کارها

نظم در چیدمان وسایل و لوازمی که در محیط های مختلف با آن سرو کار داریم خود نوعی دیگری از استفاده مناسب از زمان و انضباط در کارهاست.

یکی از عوامل مهم در بهره وری ، ارزش زمان است.
وقت و زمان ثروتی است که قابل ذخیره و پس انداز نیست.

دانش آموزان موفق آن هایی هستند که : با برنامه درس می خوانند و زمان خود را مدیریت می کنند و منظم هستند .

در صورتی که ما برنامه و اولویت بندی مناسب نداشته باشیم و در کارها نیز انضباط نداشته باشیم وقت و عمرمان تلف شده و قابل جبران نیست.

اگر در برخی مواد و لوازم مصرف شده در خانه و مدرسه یا محل کار تغییراتی ایجاد کنیم، امکان استفاده مجدد از آن ها وجود دارد.

بازیافت پلاستیک، کاغذ و مقوا، شیشه، فلزات و ... از هدر رفتن منابع سودمند و سرمایه های ملی جلوگیری می کند و مصرف مواد خام و انرژی را کاهش می دهد.

اگر خوب فکر کنیم متوجه می شویم مصرف و روش مصرف چه چیزهایی درست نیست و موجب اتلاف هزینه و منابع می شود.

استفاده صحیح از منابع و انرژی و اتلاف نکردن آن ها باید مورد توجه قرار گیرد.

برای مثال : با توجه به مشکل جدی کمبود آب در کشورمان باید مصرف درست آب را تمرین کنیم .

صرفه جویی کم مصرف کردن نیست بلکه درست و به اندازه مصرف کردن است.

برای مثال : برخی خانواده ها در
۱- خرید مایحتاج زندگی ۲-
برگزاری مهمانی ها ۳- تهیه غذا
اسراف زیادی می کنند و اغلب
بخشی از مواد غذایی را دور می
ریزند.

انجام دادن کارها از روی آگاهی

مثلا: اگر روش تعمیر یک وسیله را ندانیم و به آن دست بزنیم، ممکن است آن را خراب تر کنیم. یا اگر اطلاعات کافی برای خرید یک کالا را نداشته باشیم ممکن است پول زیادی را صرف تهیه آن کنیم.

برخی از مواد و وسایل به دلیل نا آگاهی افراد از روش های درست نگه داری از بین می روند
اگر شیوه صحیح شست و شوی یک لباس یا نگهداری مواد غذایی را ندانیم، زودتر از بین می روند یا غیر قابل استفاده می شوند

با **کسب دانش و مهارت** لازم برای هر کار، **بازدهی کار** ما بیشتر می شود در نتیجه اشتباه کمتر.

برخی دانش آموزان از فرصت تعطیلات تابستانی برای **کارآموزی و کسب مهارت های مختلف و حتی درآمد** استفاده می کنند و این فرصت طلایی را فقط صرف تفریح و اوقات فراغت نمی کنند.

تنظیم جدول بودجه اقتصادی

تنظیم جدولی که در آن درآمدها و هزینه‌ها (دخل و خرج) ماهانه افراد با خانواده نوشته می‌شود.

همکاری بین اعضای خانواده نیز از راهکارهای کمک به بهره‌وری است.

- ۷- دلیل بیاورید : الف) آیا سطح بهره‌وری دانش‌آموزی که کیف یا کمد لوازم تحریرش شلوغ و نامرتب است، پایین می‌رود؟ چرا؟
- ۸- منظور از تنظیم بودجه ماهانه خانواده چیست؟ تنظیم این بودجه چه فایده‌ای دارد؟ توضیح دهید.
- ۹- کار برگه شماره (۱۷) (چند پیشنهاد برای بهره‌وری) را انجام دهید.
- ۱۰- یکی از عادت‌های غلط بعضی از دانش‌آموزان مصرف نادرست و بی‌رویه کاغذ است. چند راهکار برای بهره‌وری در مصرف کاغذ پیشنهاد کنید و توافق کنید که آن راهکارها عملی شوند.
- ۱۱- تفکیک زباله از مبدأ یعنی چه؟ چه راهکارهایی برای کمک به این امر می‌توانید برشمارید؟
- ۱۲- به وسایل خودتان و همچنین مواد دورریختنی که در یک هفته در منزل شما تولید شده است، نگاهی دقیق بیندازید. چه چیزهایی را می‌توانید بیابید که امکان استفاده مجدد از آنها (اگرچه نیاز به تغییراتی در آنها باشد) برای شما یا خانواده‌تان یا دیگران وجود دارد؟

- ۷- جله ، چون پیدا کردن وسایل مورد نیاز در چنین وضع و شرایطی وقت بیشتری می‌طلبد و این امر باعث اتلاف وقت و زمان می‌شود.
- ۸- اینکه درآمد مشخص می‌شود و مطابق با درآمد خانواده هزینه‌ها مشخص می‌شود. این امر باعث می‌شود تا با برنامه‌ریزی هزینه‌ها با توجه با اولویت بندی در نظر گرفته شود و...
- ۱۰- استفاده درست و صحیح از کاغذها - درست کردن دفترچه یادداشت با کاغذهای نیمه استفاده - استفاده از پشت صفحات استفاده شده برای پیش نویس و....
- ۱۱- یعنی اینکه در محل کار و خانه زباله‌ها تفکیک و جدا سازی شود. سطل‌های مختلف زباله در نظر گرفته شود. تشویق و ترغیب افراد خانواده و همکاران برای مبادرت به تفکیک زباله و ...
- ۱۲- وسایلی مانند قوطی و شیشه می‌توان با کمی تغییر و تبدیل آن به یک وسیله زیبا از آن در جای دیگر مانند جامدادی و یا سطل زباله برای تراشه مداد و ... استفاده کرد و....

موقعیت‌های زیر را بخوانید و برای افزایش بهره‌وری در هر مورد، پیشنهادی با توضیح بنویسید.

قرار است نسرین با مادرش به دندان‌پزشکی برود. او می‌داند که کار ترمیم و پرکردن دندان مادرش یک ساعت و نیم تا دو ساعت طول می‌کشد و او باید این زمان را در اتاق انتظار مطب بنشیند.

می‌تواند در آن زمان کتاب مطالعه کند. جدول حل کند. یا در کلاس مجازی مدرسه شرکت کند و ...

خانم میرزایی در یک کاشانه (آپارتمان) ۴ واحدی زندگی می‌کند. همسایه‌ها روابط خوبی با هم دارند. آنها یک باغچه مشترک ۱۵ متری در حیاط دارند که فقط چند بوته گل در آن کاشته شده و بیشتر آن بدون استفاده مانده است.

می‌توانند در آن باغچه سبزی یا درختان میوه کاشته و از محصول آن استفاده کنند.

قرار است یک نمایشگاه عکاسی از طبیعت، در مدرسه برپا شود که مدیریت آن به عهده شماس است. شما با مسائلی چون انتخاب چند نفر دانش‌آموز برای عکاسی، برنامه‌ریزی برای تعیین مکان‌های عکس‌برداری از طبیعت و چگونگی رفتن به آن مکان‌ها، مکان برگزاری نمایشگاه، چگونگی بازدید مدعوین و ... روبه‌رو هستید. به عنوان مدیر گروه و نمایشگاه، طرحی بریزید که در هر یک از این مراحل و اقدامات بهره‌وری رعایت شود.

فراخوان دانش‌آموزان با مهارت عکاسی - استفاده از مینی بوس یا اتوبوس برای رفتن به مکان عکاسی - استفاده از سالن نمازخانه یا سالن امتحانات برای برپایی نمایشگاه - ...
درست کردن کارت دعوت توسط خود دانش‌آموزان و ...